

Τα επίσημα αναθέματα της Ορθοδοξίας κατά της ελληνικής σκέψης

Η αρχή του χριστιανικού αναθέματος στην Βίβλο

Το «ανάθεμα» είναι γνωστό ήδη από την Βίβλο. Η διαφορετική θρησκευτική αντίληψη αναθεματίζεται μαζί με τον φορέα της. Μάλιστα, η «θεϊκή» εντολή αναφέρει σαφέστατα ότι οι πιστοί έχουν **το δικαίωμα** στην ισοπέδωση μιας ολόκληρης πόλης αλλά και **στην φυσική εξόντωση** των κατοίκων της, όταν συμβεί να «αποστατήσουν» σταματώντας να πιστεύουν, να υπακούουν και να λατρεύουν τον Γιαχβέ .

εαν δε ακουσης εν μια των πολεων σου ων κυριος ο θεος σου διδωσιν σοι κατοικειν σε εκει λεγοντων· εξηλθοσαν ανδρες παρανομοι εξ υμων και απεστησαν παντας τους κατοικουντας την πολιν αυτων λεγοντες πορευθωμεν και λατρευσωμεν θεοις ετεροις ους ουκ ηδείτε και ερωτησεις και εραυνησεις σφοδρα και ιδου αληθης σαφως ο λογος γεγενηται το βδελυγμα τουτο εν υμιν αναιρων ανελεις παντας τους κατοικουντας εν τη πολει εκεινη εν φονω μαχαιρας αναθεματι αναθεματιετε αυτην και παντα τα εν αυτή, και παντα τα σκυλα αυτης συναξεις εις τας διοδους αυτης και εμπρησεις την πολιν εν πυρι και παντα τα σκυλα αυτης πανδημει εναντιον κυριου του θεου σου και εσται οικητος εις τον αιωνα ουκ ανοικοδομηθησεται ετι.

(Δευτερονόμιο, 13:13-17)

Η γη της «επαγγελίας» δόθηκε στον Ισραήλ μετά από εντολή αναθεματισμού των «εχθρών», με ότι αυτό συνεπάγει. Επτά έθνη που κατοικούσαν στην γη Χαναάν, έπρεπε να υποκλιθούν στις ορέξεις της πολιτικοθρησκευτικής ηγεσίας του «περιούσιου» λαού.

«ιδου δε απο των πολεων των εθνων τουτων ων Κυριος ο θεος σου διδωσιν σοι κληρονομειν την γην αυτων ου ζωγησετε απ' αυτων παν εμπνεον, αλλ' η αναθεματι αναθεματιετε αυτους τον Χετταιον και Αμορραιοι και Χαναναιοι και Φερεζαιοι και Ευαιοι και Ιεβουσαιοι και Γεργεσαιοι ον τροπον ενετειλατο σοι Κυριος ο θεος σου.

(Δευτερονόμιο, 20:16-17)

Οτιδήποτε αναθεματίζεται, πρέπει να κρατηθεί μακριά από τον λαό. Είναι καταραμένο, έστω και αν είναι άψυχο. Ο Άχαρ, από την φυλή του Ιούδα, έκανε το λάθος να κρατήσει από το ανάθεμα. Το αποτέλεσμα ήταν η οργή του Θεού να πέσει στον λαό και να κτυπηθούν από τους κατοίκους της Γαι (οι οποίοι ήταν αμυνόμενοι και υπεράσπιζαν την προγονική γη τους). Ο Ιησούς του Ναυή διαμαρτυρήθηκε στον λαό και ζήτησε από τον Θεό να του «φανερώσει» τι φταίει. Τότε ο Θεός υποτίθεται ότι είπε στον Ιησού να μαζέψει τον λαό, γιατί αν δεν τιμωρούνταν ο ένοχος, ο Θεός δεν θα ήταν μαζί με τον Ισραήλ στις μάχες του. Ο «θεός» ξεχώρισε αρχικά την φυλή από όπου προήλθε το κακό, έπειτα τον δήμο, έπειτα την οικογένεια, και έπειτα τον συγκεκριμένο άνδρα. Ο άνδρας, αν και κατάλαβε το λάθος του (που ήταν να πάρει μία...βαβυλωνιακή στολή και ορισμένα χρήματα τα οποία έκρυψε στην σκηνή του), αν και έδειξε την μεταμέλειά του **ομολογώντας το σφάλμα του ενώπιον όλων**, παρ' όλα αυτά λιθοβολήθηκε ανηλεώς. Τότε, με τον θάνατο αυτού του ανθρώπου, έπαυσε η οργή του Κυρίου (Ιησούς του Ναυή, κεφάλαιο 7). Ο άνθρωπος έγινε παράδειγμα προς αποφυγή για όλους τους επίδοξους καταφρονητές της ιερατικής εξουσίας.

Συγκεκριμένη, επίσης, είναι η «θεική» εντολή για την εξολόθρευση ολόκληρου του λαού Αμαλίκ, ανδρών, γυναικών, νηπίων και θηλαζόντων. Μέχρι και των ζώων τους. Ο Σαμούηλ, ο εκλεκτός του «θεού», που συχνά «μιλούσε» με τον ύψιστο, προστάζει τον λαό...

και νυν πορευου και παταξεις τον Αμαληκ και Ιεριμ και παντα τα αυτου και ου περιποιηση εξ αυτου και εξολεθρευσεις αυτον και αναθεματιεις αυτον και παντα τα αυτου και ου φειση απ' αυτου και αποκτενεις απο ανδρος και εως γυναικος και απο νηπιου εως θηλαζοντος και απο μοσχου εως προβατου και απο καμηλου εως ονου.

(Α' Σαμουήλ, 15:3)

Οι δικαιολογίες της ίδιας της Βίβλου, τις οποίες επαναλαμβάνουν συχνά οι απολογητές, ήταν ότι «αυτά τα έθνη έκαναν αίσχη» και αυτό τους το πάθημα ήταν στην ουσία η τιμωρία της ανηθικότητάς τους. Όμως, πάλι μέσα από την Βίβλο παρατηρούμε ότι «τιμωρούνται» μόνο τα συγκεκριμένα έθνη, που τυγχάνει είτε να κατοικούν στην γη που αργότερα θα ελάμβαναν οι Ισραηλίτες, είτε που βρίσκονται ως «εμπόδια» μέσα στην κατακτητική πορεία του Ισραήλ. Αν ο Θεός

όντως τιμωρούσε την παραβατικότητά τους -αναφέρεται ότι μέχρι και ανθρωποθυσίες των παιδιών τους έκαναν- τότε θα έπρεπε να τιμωρήσει την παραβατικότητα όλων των «ειδωλολατρικών» λαών και εθνών, και όχι μόνο τα συγκεκριμένα. Από την άλλη μεριά, γιατί δεν σταμάτησε το κακό εξ αρχής, αποκαλύπτοντας την δόξα του και πείθοντας τους ανθρώπους να αφήσουν το κακό και να καταγίνουν με το καλό; Αλλά και γενικότερα, γιατί το «θεϊκό» σχέδιο να περιλαμβάνει αρχικά και επί αιώνες μόνο έναν λαό από τις χιλιάδες που υπήρχαν;

Αλλά και στο βιβλίο του «Έσδρα», αναθεματίζονται **όσοι δεν υπακούουν στις προσταγές της θρησκευτικής εξουσίας**, τύπος και προεικόνιση της «Ιεράς Εξετάσεως». Σύμφωνα με την βιβλική διήγηση, κάποτε όλος ο λαός κλήθηκε στην Ιερουσαλήμ, διότι πολλοί είχαν πάρει γυναίκες «αλλότριες», δηλαδή μη Εβραίες, σε αντίθεση με τον Νόμο. Ωστόσο, το ανάθεμα δεν πάει μόνο σε αυτούς, αλλά και σε όσους δεν υπακούσουν και δεν πάνε στην Ιερουσαλήμ, είτε είναι παραβάτες είτε όχι. Αναθεματίζεται ακόμα και η «ύπαρξή» τους, όπου «ύπαρξη» σημαίνει και την ίδια τους την υπόσταση και την περιουσία τους.

παρηνεγκαν φωνην εν Ιουδα και εν Ιερουσαλημ πασιν τοις υιοις της αποικιας του συναθροισθηναι εις Ιερουσαλημ και πας ος αν μη ελθη εις τρεις ημερας ως η βουλη των αρχοντων και των πρεσβυτερων αναθεματισθησεται πασα η υπαρξις αυτου και αυτος διασταλησεται απο εκκλησιας της αποικιας.

(Β΄ Έσδρα, 10:7-8)

Αλλά και στην Καινή Διαθήκη, υπάρχει η έννοια του αναθέματος. Ο Παύλος αναθεματίζει όσους δεν αγαπούν τον Ιησού (Α΄ Κορινθίους 16:22), όσους διδάσκουν διαφορετική διδασκαλία από την δική του (Προς Γαλάτας, 8-9), ακόμα και αν είναι «άγγελοι από τον ουρανό», όπως χαρακτηριστικά γράφει.

Όπου δεν υπάρχει λόγος και πειθώ, υπάρχει ανάθεμα και τιμωρία. Αυτά τα... «ωραία» θα μιμηθεί με τρόπο επιτυχημένο και η χριστιανική Εκκλησία.

Η εκκλησιαστική θεολογική σημασία της λέξης «ανάθεμα»

Η λέξη «ανάθεμα», σύμφωνα με το «Πηδάλιο» του Νικόδημου του Αγιορείτη, έχει διττή σημασία. Σημαίνει το οτιδήποτε ξεχωρίζεται από τους ανθρώπους και αφιερώνεται στον Θεό, το οποίο λέγεται και «ανάθημα». Σημαίνει όμως και «**εκείνο όπου χωρισθή από τον Θεόν και από την Εκκλησίαν των Χριστιανών και αφιερωθή εις τον Διάβολον**». Και συνεχίζει, ότι «**όπου χωρισθή από τον Θεόν και από την Εκκλησίαν, και γένη ανάθεμα εις τον Διάβολον, κανένας δεν τολμά**

να συναναστραφή και να συγκοινωνήση, αλλ' οι πιστοί χωρίζονται απ' αυτόν». Έτσι, «το μεν ένα αφιερούται εις τον Θεόν, το δε άλλο αφιερούται εις τον Διάβολον». Σύμφωνα με τον εκκλησιαστικό «πατέρα» Ταράσιο, «Δεινόν είναι το ανάθεμα, επειδή μακράν του Θεού ποιεί τον άνθρωπον, και από την βασιλείαν των ουρανών εκδιώκει, και **πέμπει αυτόν εις το σκότος το εξώτερον**» (σ. 322-323). Έχουμε δηλαδή, αιώνιες επιπτώσεις.

Φυσικά, τα αναθέματα που διαβάζονται «την Κυριακή της Ορθοδοξίας», όπου αναθεματίζεται κάθε διαφορετική αντίληψη θρησκευτική ή φιλοσοφική, έχουν την αρνητική σημασία.

Το συμπέρασμα που προκύπτει αβίαστα από τα παραπάνω, είναι ότι αυτό που αναθεματίζεται (και ο φορέας του βέβαια), είναι α) αφιερωμένο σε μια...ανύπαρκτη «οντότητα», τον Διάβολο, β) περιθωριοποιείται, και γ) πέμπεται στο σκότος το εξώτερο, για να μην εμποδίζει -προφανώς- το «φως» του Χριστιανισμού.

Ας δούμε τώρα τι αναφέρεται στα λεξικά...

Στο λεξικό του Δημητράκου, στον τόμο Α', αναφέρεται ότι είναι «**πράγμα κατηραμένον, αφωρισμένον, εις αφανισμόν καταδικασμένον**» (σ. 387).

Στο λεξικό του Σταματάκου, αναφέρεται ότι «αναθεματίζω», σημαίνει «**παραδίδω τι εις το ανάθεμα, καταρώμαι, βλασφημώ**» (σ. 91).

Σπουδαία και ξεκάθαρη η παραδοχή του λόγιου αρχιμανδρίτη Επιφάνειου Θεοδωρόπουλου για την στάση της Εκκλησίας προς την αρχαία πνευματική κληρονομιά μας, αλλά και όσον αφορά το ψευδές δόγμα του «Ελληνοχριστιανισμού».

Σε άρθρο του στους «Τρεις Ιεράρχες», φύλλο Απριλίου του 1961, γράφει τα εξής αποστομωτικά για τους θιασώτες του κίβδηλου «ελληνοχριστιανικού» δόγματος...

Ολόκληρος Οικουμενική Σύνοδος, αυθεντικώς δια την Ορθόδοξον Εκκλησίαν αποφαινομένη και το εν προκειμένω φρόνημα των προ αυτής Πατέρων και Διδασκάλων εκφράζουσα άμα και επικυρούσα, διεκήρυξε τα εξής σαφή και απερίστροφα, άτινα κλείουσι στεγανώς την θύραν προς πάσαν απόπειραν «Ελληνοχριστιανικών συνθέσεων»:

«*Τοις ευσεβείν μεν επαγγελομένοις, τα των Ελλήνων δε δυσσεβή δόγματα τη*

Ορθοδόξω και Καθολική Εκκλησία, περί τε ψυχών ανθρωπίνων και ουρανού και γης και των άλλων κτισμάτων, αναιδώς ή μάλλον ασεβώς επεισάγουσιν, ανάθεμα.Τοις την μωράν των έξωθεν φιλοσόφων λεγομένην σοφίαν προτιμώσι και τοις καθηγηταίς αυτών επομένοις... (και πιστεύουσι μετεμψυχώσεις ή μη δεχομένοις ανάστασιν και ανταπόδοσιν), ανάθεμα.Τοις τα Ελληνικά διεξιούσι μαθήματα και μη δια παιδευσιν μόνον ταύτα παιδευομένοις, αλλά και ταις δόξαις αυτών ταις ματαίαις επομένοις και ως αληθέσι πιστεύουσι και ούτως αυταίς ως το βέβαιον εχούσαις εγκειμένοις, ώστε και ετέρους ποτέ μεν λάθρα ποτέ δε φανερώς ενάγειν αυταίς και διδάσκειν ανενδοιάστως, ανάθεμα.Τοις μετά των άλλων μυθικών πλασμάτων, αφεαυτών και την καθ' ημάς πλάσιν μεταπλάττουσι και τας Πλατωνικάς ιδέας ως αληθείς δεχομένοις, ανάθεμα. Τοις δεχομένοις και παραδιδούσι τα μάταια και Ελληνικά ρήματα... (περί προϋπάρξεως ψυχών, αϊδιότητος του κόσμου κ.τ.λ.), δια δε των τοιούτων λόγων εαυτούς τε απολλύουσι και ετέροις αιωνίας καταδίκης προξένους γινομένοις, ανάθεμα» («Συνοδικόν» της Αγίας Ζ' Οικ. Συνόδου).

Κατόπιν πάντων τούτων είναι δυνατόν να ομιλώμεν περί «Ελληνοχριστιανικών συνθέσεων», δημιουργηθεισών μάλιστα υπό των Πατέρων της Εκκλησίας;

(Βιβλίο, «Άρθρα, μελέται, επιστολαί», τόμος Α΄)

Τα αναθέματα της ορθοδοξίας, κατά της ελληνικής κοσμοαντίληψης

Και ενώ σε όλα τα πανεπιστήμια του κόσμου αναλύεται η ελληνική κοσμοαντίληψη και βιοθεωρία από σπουδαίους καθηγητές και γράφονται βιβλία επί βιβλίων όπου αναλύεται η αρχαία σκέψη μέσα από ό,τι έχει περισωθεί, η χριστιανική Εκκλησία με θράσος αναθεματίζει, καταριέται, περιθωριοποιεί, και βλασφημεί όλα εκείνα τα στοιχεία που απέρριψε. Όσα κατέκλεψε βέβαια, τα ονόμασε «ευαγγελική προπαρασκευή».

Ας δούμε τα επίσημα αναθέματα, που αφορούν την ελληνική ιδέα, και ας κάνουμε μερικά σχόλια.

Ορισμένα από αυτά βρίσκονται στα «Κεφάλαια κατά του Ιωάννου Ιταλού», και άλλα στο βρίσκονται στο «Τριώδιο», τα οποία περιέχονται στο Συνοδικό της Ορθοδοξίας της Ζ' «οικουμενικής» συνόδου.

Όπως θα δούμε, η Εκκλησία αντί να πείσει, τρομοκρατεί. Και μάλιστα,

τρομοκρατεί τα ίδια τα λόγια μέλη της, όσα από αυτά τόλμησαν να ασχοληθούν με την ελληνική φιλοσοφία. Ακριβώς επειδή αυτοί είχαν κοινωνικό κύρος, φοβήθηκαν οι εκκλησιαστικοί μη τυχόν παρασυρθούν μέλη της προς την «πλάνη». Για αυτό προσπαθεί να αναχαιτίσει την «απειλή» του γίγαντα ελληνισμού, χρησιμοποιώντας «το ανάθεμα» (που εξηγήσαμε παραπάνω τι σημαίνει θεολογικά), καταδικάζοντας όσα από την ελληνική σοφία δεν της ταίριαζαν.

Μην ξεχνάμε, ότι με βάση το ίδιο το ευαγγέλιο, πάντα κατά την θεολογία της Εκκλησίας, ο Ιησούς έδωσε στους αποστόλους του την εξουσία «να δεσμεύουν και να λύνουν». Αυτή η εξουσία, μεταβιβάζεται στους διαδόχους τους δια της χειροτονίας. Ό,τι θα είναι δεμένο στην γη, θα είναι και στον ουρανό. Κατά τον ίδιο τρόπο, ότι είναι «αφορισμένο» και «αναθεματισμένο» στην γη, θα είναι και στον ουρανό, στην μετά θάνατο ζωή. Βέβαια, δεν μπορεί μεμονωμένα κανένας να αναθεματίσει. Μόνο συνοδικώς. Για αυτό και τα αναθέματα και οι αφορισμοί έχουν πάντα **επίσημο** χαρακτήρα.

Τοῖς εὐσεβεῖν μὲν ἐπαγγελλομένοις, τὰ τῶν Ἑλλήνων δὲ δυσσεβῆ δόγματα τῇ ὀρθοδόξῳ καὶ καθολικῇ ἐκκλησίᾳ περὶ τε ψυχῶν ἀνθρωπίνων καὶ οὐρανοῦ καὶ γῆς καὶ τῶν ἄλλων κτισμάτων ἀναιδῶς ἢ μᾶλλον ἀσεβῶς ἐπεισάγουσιν, ἀνάθεμα (γ´).

Δηλαδή, σε όσους επαγγέλλονται θεοσέβεια, αλλά εισάγουν χωρίς ντροπή στην Εκκλησία τα ασεβή ελληνικά δόγματα που αφορούν την ανθρώπινη ψυχή, τον ουρανό, την γη και τα άλλα κτίσματα, ανάθεμα τρεις φορές. Η Εκκλησία έχει το δικαίωμα να οριοθετεί την διδασκαλία της μεν, αλλά δεν έχει το δικαίωμα να αποκαλεί τις γνώσεις των άλλων «δυσσεβή δόγματα». Αυτό όμως το κάνει, διότι θεωρεί ότι κατέχοντας την «απόλυτη» αλήθεια, όποιοι διαφωνούν, βρίσκονται στο ψεύδος και στην ασέβεια προς τον Θεό.

Από την άλλη μεριά, είναι άξιο απορίας, πως γίνεται χριστιανοί όπως ο Ιταλός, ασχολούμενοι με την ελληνική κοσμοαντίληψη, να σαγηνεύονται από αυτήν και να μην πείθονται στον Χριστιανισμό. Και δεν ήταν μόνο ο Ιταλός...

Τοῖς τὴν μωρὰν τῶν ἔξωθεν φιλοσόφων λεγομένην σοφίαν προτιμῶσι καὶ τοῖς καθηγηταῖς αὐτῶν ἐπομένοις καὶ τὰς τε μετεμψυχώσεις τῶν ἀνθρωπίνων ψυχῶν ἢ καὶ ὁμοίως τοῖς ἀλόγοις ζώοις ταύτας ἀπόλλυσθαι καὶ εἰς τὸ μηδὲν χωρεῖν δεχομένοις, καὶ διὰ τούτων ἀνάστασιν καὶ κρίσιν καὶ τὴν τελευταίαν τῶν βεβιωμένων ἀνταπόδοσιν ἀθετοῦσιν, ἀνάθεμα (γ´).

Τρεις φορές αναθεματίζονται όσοι από τους χριστιανούς προτιμούν την σοφία των φιλοσόφων και δεν πείθονται στα χριστιανικά δόγματα περί της ψυχής, και της σωματικής ανάστασης. Μάλιστα, η φιλοσοφία χαρακτηρίζεται «μωρή», δηλαδή ανόητη, και «έξωθεν».

Τοῖς τὴν ὕλην ἄναρχον καὶ τὰς ἰδέας ἢ συνάναρχον τῷ δημιουργῷ πάντων καὶ Θεῷ δογματίζουσι, καὶ ὅτι περ οὐρανὸς καὶ γῆ καὶ τὰ λοιπὰ τῶν κτισμάτων αἰδιά τε εἰσὶ καὶ ἄναρχα καὶ διαμένουσιν ἀναλλοίωτα, καὶ ἀντινομοθετοῦσι τῷ εἰπόντι· «ὁ οὐρανὸς καὶ ἡ γῆ παρελεύσονται, οἱ δὲ λόγοι μου οὐ μὴ παρέλθωσι», καὶ ἀπὸ γῆς κενοφωνοῦσι καὶ τὴν θεῖαν ἄρὰν ἐπὶ τὰς ἑαυτῶν ἄγουσι κεφαλᾶς, ἀνάθεμα (γ´).

Ενώ τα προηγούμενα αναθέματα είχαν να κάνουν με συγκεκριμένες φιλοσοφικές απόψεις -κυρίως των πλατωνικών και των νεοπλατωνικών- εδώ έχουμε σαφώς και πλατωνικές απόψεις, αλλά το πράγμα διευρύνεται με την πρόταση «τοις την ύλην άναρχον». Το ότι η ύλη είναι άναρχη, είναι αρχή όχι μόνο του υλισμού, αλλά και όλων των φιλοσοφικών σχολών και όλη της φιλοσοφίας αλλά και της μυθολογίας. Στην αρχαία σκέψη δεν υπάρχει δημιουργία «εκ του μηδενός».

*Τοῖς λέγουσιν ὅτι **οἱ τῶν Ἑλλήνων σοφοὶ καὶ πρῶτοι τῶν αἰρεσιάρχων**, οἱ παρὰ τῶν ἑπτὰ ἀγίων καὶ καθολικῶν συνόδων καὶ παρὰ πάντων τῶν ὀρθοδοξία λαμπάντων πατέρων ἀναθέματι καθυποβληθέντες ὡς ἀλλότριοι τῆς καθολικῆς ἐκκλησίας, διὰ τὴν ἐν λόγοις αὐτῶν κίβδηλον καὶ ῥυπαρὰν περιουσίαν, κρείττονες εἰσὶ κατὰ πολὺ καὶ ἐνταῦθα καὶ ἐν τῇ μελλούσῃ κρίσει τῶν εὐσεβῶν μὲν καὶ ὀρθοδόξων ἀνδρῶν, ἄλλως δὲ κατὰ πάθος ἀνθρώπινον ἢ ἀγνόημα πλημμελησάντων, ἀνάθεμα (α´).*

Παρατηρούμε ότι η λέξη «Έλληνες» χρησιμοποιείται με την εθνική σημασία της. Διότι, λέει «οι των Ελλήνων σοφοί», δηλαδή «οι σοφοί των Ελλήνων». Επίσης, αναφέρεται και στους «αιρεσιάρχες» που καταδίκασαν οι επτά «οικουμενικές». Την σύνδεση μεταξύ Ελλήνων φιλοσόφων και «αιρεσιάρχων» την βρίσκουμε και στο σύγγραμμα του Ιππολύτου «Κατά πασών αιρέσεων έλεγχος», όπου αναφέρεται ότι οι διδάσκαλοι των «αιρεσιάρχων», ήταν οι αρχαίοι Έλληνες φιλόσοφοι, οι οποίοι και κατονομάζονται. Όσοι λοιπόν τους θεωρούν μεγαλύτερους από τους χριστιανούς δασκάλους και «πατέρες», αναθεματίζονται.

Τοῖς τὰ ἑλληνικὰ διεξιούσι μαθήματα καὶ μὴ διὰ παιδευσιν μόνον ταῦτα

παιδευομένοις, ἀλλὰ καὶ **ταῖς δόξαις αὐτῶν ταῖς ματαίαις** ἐπομένοις καὶ ὡς ἀληθέσι πιστεύουσι, καὶ οὕτως αὐταῖς ὡς τὸ βέβαιον ἐχούσαις ἐγκειμένοις, ὥστε καὶ ἑτέρους ποτὲ μὲν λάθρα ποτὲ δὲ φανερώς ἐνάγειν αὐταῖς καὶ διδάσκειν ἀνενδοιάστως, ἀνάθεμα (α΄).

Τα ελληνικά μαθήματα χαρακτηρίζονται «μάταιες γνώμες». Ὅσοι εκπαιδεύονται σε αυτά ὄχι ἀπλᾶ γιὰ γνώση ἀλλὰ τα πιστεύουν ὡς ἀλήθεια, καὶ τα διδάσκουν καὶ σε ἄλλους, ἀναθεματίζονται ἐπίσης.

Τοῖς μετὰ τῶν ἄλλων μυθικῶν πλασμάτων ἀφ' ἑαυτῶν καὶ τὴν καθ' ἡμᾶς πλάσιν μεταπλάττουσι καὶ **τὰς πλατωνικὰς ιδέας** ὡς ἀληθεῖς δεχομένοις καὶ ὡς **αὐθυπόστατον τὴν ὕλην** παρὰ τῶν ἰδίων μορφοῦσθαι λέγουσι καὶ προφανῶς διαβάλλουσι τὸ αὐτεξούσιον τοῦ δημιουργοῦ τοῦ ἀπὸ τοῦ μὴ ὄντος εἰς τὸ εἶναι παραγαγόντος τὰ πάντα καὶ ὡς ποιητοῦ πᾶσιν ἀρχὴν καὶ τέλος ἐπιτιθέντος ἐξουσιαστικῶς καὶ δεσποτικῶς, ἀνάθεμα (α΄).

Εδῶ, κατακρίνονται οἱ πλατωνικὲς ιδέες καὶ ὅσοι δέχονται ὅτι ἡ ὕλη ἔχει ὡς αἴτιο τῆς ὑπόστασής της τὸν ἴδιο τῆς τὸν εαυτό. Επομένως, καταδικάζεται καὶ ὁ υλοζωισμός. Καὶ ἐνῶ ἡ πρώτη θέση υιοθετεῖται ἀπὸ τοὺς πλατωνικοὺς καὶ νεοπλατωνικοὺς, ἡ δευτέρη εἶναι μίᾳ γενικότερη θέση τῆς φιλοσοφίας που ἐρχεται σε εὐθείᾳ ἀντίθεση με τὴν ιδέα περὶ τῆς ἐκ τοῦ μηδενός δημιουργίας. Ἀν καὶ δὲν εἶναι ξεκάθαρο ἀπὸ τὸ βιβλίον τῆς Γενέσεως ἀν πράγματι γίνεται ἀναφορὰ στὴν ἐκ τοῦ μηδενός δημιουργία ἢ στὴν διαμόρφωση καὶ σχηματισμὸ τῶν ὄντων ἀπὸ ἤδη προϋπάρχουσα ὕλη, ἐντούτοις τὸ δόγμα αὐτὸ διατυπώνεται σαφέστατα ἤδη στὸ πρῶτο ἀρθρο τοῦ συμβόλου τῆς Πίστεως· «Πιστεύω εἰς ἕνα θεόν, Πατέρα παντοκράτορα, ποιητὴν οὐρανοῦ καὶ γῆς, ορατῶν τε πάντων καὶ ἀορατῶν». Ὅπως ἀναφέρει καὶ τὸ ἴδιο τὸ ἀνάθεμα, ὁ «δημιουργός» διαβάλλεται, διότι ἔτσι καταλύεται ἡ εἰκόνα τοῦ Θεοῦ ὡς ποιητῆ που θέτει ἀρχὴ καὶ τέλος με τρόπο ἐξουσιαστικὸ καὶ δεσποτικόν.

Τοῖς δεχομένοις καὶ παραδιδούσι **τὰ μάταια καὶ ἑλληνικὰ ῥήματα**· ὅτι τε προῦπαρξις ἐστὶ τῶν ψυχῶν καὶ οὐκ ἐκ τοῦ μὴ ὄντος τὰ πάντα ἐγένετο καὶ παρήχθη, καὶ ὅτι τέλος ἐστὶ τῆς κολάσεως ἢ ἀποκατάστασις αὐθις τῆς κτίσεως καὶ τῶν ἀνθρωπίνων πραγμάτων, καὶ διὰ τῶν τοιούτων λόγων τὴν βασιλείαν τῶν οὐρανῶν λυομένην πάντως καὶ παράγουσαν εἰσάγουσιν, ἣν αἰωνίαν καὶ ἀκατάλυτον αὐτός τε ὁ Χριστὸς καὶ Θεὸς ἡμῶν ἐδίδαξε καὶ παρέδοτο, καὶ διὰ πάσης τῆς παλαιᾶς καὶ νέας γραφῆς ἡμεῖς παρελάβομεν, ὅτι καὶ ἡ κόλασις

ἀτελεύτητος καὶ ἡ βασιλεία ἀίδιος, διὰ δὲ τῶν τοιούτων λόγων ἑαυτοῦς τε ἀπολλύουσι καὶ ἑτέροις αἰωνίας καταδίκης προξένοις γενομένοις, ἀνάθεμα (γ΄).

Εδώ, καταδικάζονται όσοι χριστιανοί δέχονται τους «μάταιους ελληνικούς λόγους», και βάσει αυτών απορρίπτουν χριστιανικά δόγματα όπως την εκ του μη όντος δημιουργία, την αιωνιότητα της κόλασης, την αιωνιότητα της ουράνιας βασιλείας. Αυτό δείχνει την αντίθεση μεταξύ ελληνικής σκέψης και Χριστιανισμού.

«Επί τοίς φρονούσι και λέγουσι κτιστήν εἶναι πάσαν φυσικήν δύναμιν και ενέργειαν της τρισυποστάτου θεότητος, ως κτιστήν εκ τούτου πάντως και αυτήν την θείαν ουσίαν αναγκαζομένοις δοξάζειν. Κτιστή γάρ κατά τους Αγίους ενέργεια, κτιστήν δηλώσει και φύσιν άκτιστον δε, άκτιστον χαρακτηρίζει ουσίαν. Καντεύθεν ήδη κινδυνεύουσι εις θείαν παντελή περιπίπτειν, και την ελληνικήν μυθολογίαν και την των κτισμάτων λατρείαν, τη καθαρά και αμώμων των χριστιανών πίστει προστριβομένοις. Μή ομολογούσι δε κατά τας αγίας θεοπνεύστους θεολογίας και το της Εκκλησίας ευσεβές φρόνημα, άκτιστον εἶναι πάσαν φυσικήν δύναμιν και ενέργειαν της τρισυποστάτου θεότητος ἀνάθεμα τρίς.

Αναθεματίζονται όσοι χριστιανοί φρονούν ότι είναι κτιστή και φυσική η ενέργεια της θεότητας. Για να γίνει κάπως πιο κατανοητή η θέση αυτή, πρέπει να πούμε ότι σύμφωνα με την χριστιανική θεολογία, η θεία ενέργεια δεν ταυτίζεται με την θεία ουσία, αλλά είναι το επόμενο της θείας ουσίας. Η θεία ουσία όμως είναι άκτιστη, καθώς ο Θεός δεν είναι ενδοσυμπαντικός αλλά υπερβατικός. Επόμενο είναι ότι και η θεία ενέργεια είναι άκτιστη. Κτιστή ενέργεια θα σήμαινε και κτιστή ουσία. Συνεπώς, όσοι δέχονται κτιστή ενέργεια στην θεότητα, πέφτουν στην λατρεία των κτισμάτων, στην ειδωλολατρία. Εδώ κατανοούμε το σκεπτικό με το οποίο οι χριστιανοί κατηγορούν τον εθνικό κόσμο ως «ειδωλολατρικό». Θεωρούν ότι εφόσον υπάρχει υπερβατικός Θεός, οι αντανακλάσεις του υπάρχουν στην κτίση, χωρίς όμως να είναι αυτές «θεός». Για παράδειγμα, οι χριστιανοί δέχονται τον υπερβατικό θεό ως πάνσοφο. Αυτή η ιδιότητα (η σοφία) αντανακλάται στην φύση, και την κατανοούμε ως την λειτουργία των φυσικών νόμων. Οι αρχαίοι όμως την ιδέα της σοφίας την θεοποίησαν και της έδωσαν υπόσταση (π.χ. θεά Αθηνά). Λάτρευσαν την ιδέα της Σοφίας. Αυτό για τους χριστιανούς θεωρείται «ειδωλολατρία», διότι θεωρούν ότι η λατρεία δεν πρέπει να πηγαίνει στην ιδέα αλλά στην υπερβατική θεότητα.

Κατά συνέπεια, όσοι λατρεύουν την φύση ή τις δυνάμεις της φύσης ή θεοποιούν τις έννοιες, δεν λατρεύουν το υπερβατικό θείο, αλλά τις αντανακλάσεις του, τα είδωλά του. Βέβαια, όλα αυτά προϋποθέτουν ότι υπάρχει υπερβατικός θεός. Ειδιάλλως, ακυρώνεται πάραυτα όλη η χριστιανική επιχειρηματολογία περί «ειδωλολατρικού» κόσμου. **Διότι άνευ υπερβατικού εξωκοσμικού θεού, δεν υπάρχουν θείες αντανακλάσεις στον κόσμο, άρα δεν υπάρχουν είδωλα και φυσικά ούτε λατρεία ειδώλων.** Όμως, κατά την θεολογία δεν αποδεικνύεται η ύπαρξη του θεού δια των λογικών ανθρώπινων κτιστών συλλογισμών και νοημάτων, για αυτό μιλούν περί εμπειρικής θεολογίας και εισάγουν την αποφατική θεολογία, αντιγραφή και αυτό από μέρους της ελληνικής σκέψης.

Άρα, είναι αντιφατικό να κατηγορούν για ειδωλολατρία και να ισχυρίζονται παράλληλα ότι η ύπαρξη του Θεού δεν αποδεικνύεται λογικώς.

Συνοψίζοντας, έχουμε τα εξής:

1. Η Εκκλησία με επίσημο τρόπο, καταδικάζει όσους χριστιανούς τολμούν να πιστεύουν σε ελληνικά δόγματα που είναι αντίθετα προς την «Ορθοδοξία».

2. Η Εκκλησία, πέρα από την καταδίκη, προειδοποιεί έμμεσα και τους λοιπούς των λογίων χριστιανών που θα επιχειρήσουν παρόμοια πράγματα με τους καταδικασθέντας.

3. Η Εκκλησία αφού καταδικάζει τα ίδια της τα μέλη, επόμενο είναι ότι καταδικάζει και τις αρχικές ιδέες και τους φορείς τους που είναι οι Έλληνες αρχαίοι φιλόσοφοι.

4. Οι διδασκαλίες που καταδικάζονται είναι οι εξής:

α) η γενική αποδοχή από τους αρχαίους Έλληνες φιλόσοφους (ιδεαλιστές και υλιστές, δυιστές και μονιστές) ότι η ύλη είναι αυθύπαρκτος, διότι αντιτάσσεται στην εκ του μη όντος δημιουργία,

β) η όχι γενική αποδοχή περί της προύπαρξης των ψυχών και της μετενσωματώσεως, διότι έτσι αθετείται η ανάσταση, η κρίση, η αιωνιότητα της κόλασης και της ουράνιας βασιλείας,

γ) η αποδοχή των πλατωνικών και νεοπλατωνικών θεωριών περί ύπαρξης ενός κόσμου σταθερού και αιώνιου όπου υπάρχουν οι «ιδέες». Εδώ να διευκρινίσουμε ότι οι χριστιανοί μυστικοί και νηπτικοί «πατέρες», δέχονται ότι οι «λόγοι των όντων» (δηλαδή τα αίτια της ύπαρξης του αισθητού και του νοητού κόσμου- του κτιστού) υπάρχουν στην θεία βουλή. Η θεία βουλή όμως δεν ανήκει στην θεία

ουσία (που θεολογικά είναι ακατάληπτη και αμέθεκτη), αλλά στην θεία ενέργεια (που είναι –κατά χάρη- μεθεκτική και ως ένα βαθμό καταληπτή μέσω του φωτισμού). Συνεπώς, με αυτόν τον τρόπο δεν ταυτίζονται το άκτιστο (το θείο) με το κτιστό (τον νοητό και αισθητό κόσμο).

Με ανήθικα και χυδαία μέσα, ζήτησε η Εκκλησία να σβήσει τα φώτα της σκέψης. Όπως αναφέρει και ο χριστιανός χρονογράφος Ι. Μαλάλας, «*Εν αὐτῷ δε τῷ χρόνῳ διωγμὸς γέγονεν Ἑλλήνων μέγας, καὶ πολλοὶ ἐδημεύθησαν, ἐν οἷς ἐτελεύτησαν Μακεδόνιος, Ἀσκληπιόδοτος, Φωκάς ὁ Κρατεροῦ, καὶ Θωμάς ὁ Κοιαίστωρ· καὶ ἐκ τούτου πολὺς φόβος γέγονε. Ἐθέσπισε δὲ ὁ αὐτὸς βασιλεὺς ὥστε μὴ πολιτεύεσθαι τοὺς ἐλληνίζοντας, τοὺς δὲ τῶν ἄλλων αἰρέσεων ὄντας ἀφανεῖς γενέσθαι τῆς Ῥωμαϊκῆς πολιτείας, προθεσμίαν τριῶν μηνῶν λαβόντας εἰς τὸ γενέσθαι αὐτοὺς κοινωνοὺς τῆς ὀρθοδόξου πίστεως*».

Σήμερα, ὅλοι ὅσοι ασχολούμαστε με τὸν ἀρχαῖο κόσμον, με τὴν φιλοσοφία, με τὴν ἐναλλακτικὴ ἀναζήτηση, ὅσοι γενικότερα φρονούμε διαφορετικὰ, εἴμαστε «ἀφορισμένοι» καὶ με τὴν βούλα τῆς ἐκκλησίας. Ἐπίσης, καὶ πολλὰ μέλη τῆς ἴδιας τῆς ἐκκλησίας, μὴ γνωρίζοντας...

Διομήδης

Πηγές

1. Βίβλος, ἐκδόσεις «Ζωή».
2. «Πηδάλιο», Νικόδημου ἀγιορείτη, ἐκδοση 4η ὑπὸ Ἀπ. Φερετόπουλου.
3. Μέγα Λεξικὸ ὅλης τῆς Ἑλληνικῆς Δ. Δημητράκου, τ. Α΄, ἐκδόσεις Δομή.
4. Λεξικὸ τῆς ἀρχαίας Ἑλληνικῆς Ι. Σταματάκου, ἐκδόσεις Δεδεμάδη.
5. Ἐπιφάνειος Θεοδωρόπουλος, «Ἄρθρα, μελέται, ἐπιστολαί», τ. Α΄, ἐκδόσεις «Ἱερὸν Ἡσυχαστήριον Κεχαριτωμένης Θεοτόκου Τροιζήνος».